

genoemd (Ps. 82:1) en ook anders heeten koningen wel goden (Ps. 138:1). Zou David dan niet van den mensch in zijn koningsambt mogen spreken als van een, die weinig minder is dan „een Goddelijk wezen“?

Hoe is het uitgekomen, vooral in de laatste eeuwen weer, dat de mensch „een weinig minder is dan de engelen“? Hoe heeft de mensch door zijn uitvindingen zijn macht getoond over den hemel, over de zee, over de aarde, over het diepst ook van 's aardrijks ingewand? Radio en vlieg-machines, televisie en mijngangen, scheikunde en electriciteit — wij noemen maar een paar dingen, die de heerschappij des menschen aantoonen, met een telescoop dringt hij ver door in het hemel-ruim, en met het fototoestel dringt hij door in de diepe zee, en nog veel meer dingen kunnen be-wijzen, dat de mensch hoog gesteld is naar zijn koningsambt.

Hoe gevoelen wij ook tegenover die grootheid ons tekort? Ach, wat is er nog veel, dat niet aan den mensch onderworpen is? Al zijn heerschen maakt hem niet gelukkig, hoe vaak gevoelt zich ook niet de moderne mensch een speelbal van noodlot en fortuin, van ijzeren wetten, waaraan hij niet ontkomen kan: zijn koningsambt maakt den mensch niet gelukkig, bij al zijn heerschen over de natuur gevoelt hij zich o zoo vaak klein en nietig en ongelukkig.

Dat kan ook niet anders, want de zonde is storend tusschenbeide gekomen en de zonde heeft ook de uitoefening van dat koningsambt gefnuikt en verdraaid en het koningsambt werkt nog wel, maar er zijn machten, die den koning overwinnen, ja verpletteren. En dan wordt de mensch of moedeloos en wanhopig, of hij grijpt naar de toekomst. Straks zal het zijn, straks zal de mensch heerschen en groot zijn en overwinnen, en alles zal gebogen worden naar menschen wil.

Wij gelooven, dat inderdaad straks veel meer nog blijken zal van het koningsambt. Wij gelooven, dat de mensch onder de goedheid Gods zal mogen voortgaan het geschapene aan zich te onderwerpen en te heerschen over alles, en wij zullen er God om loven, Die het alles gelegd heeft onder de voeten des menschen, en wij zullen ons verwonderen, zooals we ons nu reeds verwonderen, dat God den kleinen mensch zoozeer verheven heeft, een weinig minder dan „een Goddelijk wezen“.

Maar we zien tegelijkertijd, wat we in Adam stuk gemaakt hebben: we kunnen ondanks alles niet op tegen de machten der zonde. Heere, wat hebben wij Uw werk vernocid!

De koningen kunnen niet op tegen den dood, tegen velerlei ziekte, tegen velerlei ramp, tegen velerlei natuurkracht, de koningen vreezen voor allerlei gevaren.

Bovenal — de koningen kunnen niet op tegen Satan en zijn machten, tegen de wereld en haar verleiding, tegen de neigingen van het booze hart. Wat hebben wij ons koningsambt vernocid en we gaan maar door in dat vernielingswerk.

Gelukkig — we zien ook den Heere Jezus, met eer en heerlijkheid gekroond en macht hebbende over alle dingen in hemel en op aarde — we zullen zijn als Hij.

En we weten, dat we reeds nu Zijn kracht en Zijn Geest hebben en dat we weer koningen zijn, en we binden den strijd aan, wetende, dat we overwinnen zullen over alle vijanden — zijn we niet gemaakt en herschapen in ons koningsambt: een weinig minder dan de engelen?

M.

M. Vr.

KERKELUK LEVEN

Cultuur-idee?

Een onzer lezers schreef mij een brief, waaruit ik enkele gedeelten zal citeeren en kort beantwoorden. Enkele mij persoonlijk betreffende passages laat ik weg. Mijn correspondent schrijft o.m.:

Met zeer veel aandacht las en herlas ik Uwe artikelen over de vergelijking in de Gemeene Gratie-leer.

Naar aanleiding Uwer artikelen zou ik veel vragen en zeggen kunnen; ook wat betreft mijn eigen pogen om tot „het begin“ terug te gaan, wat betreft de roeping om Christelijke beroepsorganisaties te bouwen op de Goddelijke beroeps- (mandaats) gedachte, die ik grond op de zevendaagsche arbeids- en Sabbathsweek Gods, en ons opgedragen en gemandateerd, zie in het vierde gebod der Goddelijke wet. Ik voel mij zeer versterkt door Uwe artikelenreeks.

Zonder hierover in discussie te treden, zou ik willen opmerken, dat de arbeid en de Sabbathsrust van God niet het eenige gezichtspunt zijn, waaronder een en ander te bezien valt. Wel geven ze aan, hoezeer oorspronkelijk (en dus ook „in Christus“) arbeiden en rusten één zijn; al zijn ze onderscheiden, gescheiden zijn ze niet. En voorzover Gods Sabbath in al Gods werken Hem welbehagen deed vinden, niet maar in een paar „geestelijke“, is inderdaad het Sabbathsgebod, in zijn eigen verwijzing naar Genesis I, al een duidelijke waarschuwing, om het gebied van het „culturele“ leven

vooral niet te onttrekken aan het veld der werkzaamheid der Christelijke roeping en vrijheid, en ambtelijke verplichting. God heeft zich op Zijn Sabbath heusch niet alleen verblijd over Adams ziel, en over zijn geboden. Hij heeft Zich ook verblijd over de steenkolen, en over de petroleum, en over het goud, en over den komenden korenogst, die Hij tezaam gemaakt had.

We lezen verder:

Maar nu heb ik toch een vraag, als ik mag. Gij schrijft in „Bavinck over de algemeene genade“ („De Reformatie“ 1 October 1937) o.a. het volgende: „Wij kwamen toen uit bij den term: „het gemeene mandaat“, d.w.z. dat God vóór den val aan alle menschen het gebod gegeven heeft, om uit de wereld te „halen“ wat er in ligt, haar te „cultiveren“ in den loop der historie, de spanning van dezen ook ambtelijken dienst op te voeren tot het einde toe.“

En nu mijn vraag — in bescheidenheid. — Is dat wel juist? Is het mandaat om de aarde te bouwen, dan toch een „cultuuridee“? Of is het heel anders, niet gericht op de Sabbathsgedachte? Richtte de Heere daarop niet zelf Zijn scheppingsarbeid? En bond Hij ons in het vierde gebod niet aan dezelfde wortelen en takken?

Mijn antwoord is: o neen, het mandaat is geen „cultuuridee“. „Ideeën“ zijn rare dingen, waarover onge-loovige denkers veel vreemds hebben gezegd, en ge-loovige ook. Met de beste bedoelingen hebben velen ook van „ideeën“ in God gesproken. Misschien verdient het aanbeveling, vanwege het misbruik van den term „idee“, te spreken van Gods „gedachten“, „besluiten“, „voornemen“, en andere bijbelsche woorden,.... zonder biblicistisch te worden, natuurlijk. In elk geval is een ge-openbaard cultuur-mandaat geen cultuur-idee; want om het als mandaat te aanvaarden uit Gods mond, moet de mensch-van-nu, de van nature verdorven mensch, eerst door den Heere „overmocht“ zijn, opdat hij de „ergernis“ en „dwaasheid“ ook dezer prediking op Gods gezag leere aanvaarden, in steed van, wat veel makke-lijker is, speciaal met wierook te werken in een gewijd afgeschoten plekje, latende de zaken der „profane“ ge-bieden aan de ongestelijken.

Geen cultuur-idee dus.

Maar wel een cultuur-kwestie. Schrijver meent, als ik hem goed begrijp, dat we staan voor een alter-natief: of Sabbaths-rust, of cultuurplicht. Maar juist om dat af te snijden, sprak ik hierboven over Gods Sabbath, en over Gods rusten in al Zijn werken. Over-igens richtte de Heere Zijn werk niet op den Sabbath, doch Zijn werk plus den Sabbath (die ook een werk van Hem is, een schepping, een in-stelling, een wils-besluit) richtte Hij op Zich zelf, Spr. 16:4. De Heere heeft alles gemaakt, ook die petroleum van daar straks, om Zijn zelfs wille. Zijn scheppen ook van dit product en Zijn rusten, ook daarin. En Zijn mede-arbeiders hebben nu tot Zijn Sabbath in te gaan; niet, omgekeerd, Hij tot den hinnen. Onze Sabbaths-blik is wel heel erg klein. Toch zei Van Andel het al zoo goed: „Op den Sabbath zij de mensch stille; geen ontwikkeling, maar blootlegging des levens op dezen dag; het is niet de dag der wordingen, maar der slotsommen“ (van al de sommen, K. S.). „Rust de mensch van zijn werk, 'tis echter niet in zijn werk, dat hij rust, maar in God; zijn werken moet een afloop hebben in zijn Maker“ (al zijn werken, K. S.). „Op den Sabbath zal alles (! K. S.) hem dienen, opdat hij zijnen God diene“. „Zoo is de Sabbath de Hemelvaartsdag der week; want gelijk in de zes dagen alles (!) opklimt tot den mensch, het hoofd des aardrijks, stijgt deze op den zevenden dag, met alles (!) wat hij tot zich bracht, in het offer des lofs op tot zijn Hoofd in den hemel.“

Schrijver vervolgt:

Moeten we maar niet radikaal breken met alle „cultuuridee“, en alle krachten samenrapen om daar-tegenover de Schriftuurlijke arbeids- en Sabbaths-idee onder ons vast te zetten? De Goddelijke beroeps-gedachte voor allen arbeid, gelijk U deed?

Neen, niet breken met alle cultuur-idee, doch met valsche cultuur-idee. Cultuur is het bebouwen van de aarde; het ingaan tot Gods Sabbath.

Vraagt de schrijver:

Zijn we al niet teveel overmeesterd geworden door die „cultuuridee“? Is het geen afgod?

dan merk ik op, dat niet de cultuur-gedachte, doch haar vervalsching een afgod bouwde en vereerde. Ook de pietistische vervalsching. Want zij onttrok aan Gods breede veld van welbehagen 99 %, of abstraheerde de top van de pyramide Zijner werken van haar basis en haar lichaam, of den ambtsdrager van zijn ambtsdienst. En dat maakte al die ongelukken, dat schiep afgoden, als den vromen mensch, die alles laat draaien om „zijn“ rust. Alles, tot den levenden God toe.

Schrijver merkt nog op:

De wereld zoekt in den arbeid, in de „cultuur“ zelf het doel van den arbeid. Maar dat doel moet naar de Schriften, en dus voor den Christen de verheer-lijking Gods zijn. Geen enkel „cultuuridee“ kan doel zijn. M.i. vervalt hierdoor de „cultiveering“ van den arbeid. Hiermede vervalt m.i. de systematisering van den arbeid, als zoodanig, gelijk de wereld dat doet.

Het eerste in dit betoog is juist. Maar het tweede juist daarom niet. De arbeid moet niet gecultiveerd worden, zegt de schrijver. Neen, natuurlijk niet. Hij moet, onder meer, de cultuur zelf zijn. De cultuur worde niet ge-cultiveerd.

En is de cultuur de arbeid, dan moet hij Christelijk zijn. Christelijke organisatie, etc. Dat heeft schrijver goed begrepen.

K. S.

Onwaardig afscheid.

De „Christen Democraat“, orgaan der C.D.U., verschenen 2 October 1937, bevat een artikel van de hand van een van de leiders, het Kamerlid H. van Houten, onder den heer Van Houten, „Waarom ik uit de Gereformeerde Kerk trad“. Aanvankelijk wilde ik ook over dit stuk zwijgen, evenals als over andere, waarin de heer Van Houten over de kerk, waarvan hij niets weten kan, en die den gang vastaan. Ook de N.S. zaken in besloten synodale vergaderingen betreffen, zie ook de mededeeling — de kerkeraad hem „het Heilig Avondmaal ontzegd“ had, zonder evenwel op Mevrouw die maatregel toe te passen. De heer Van Houten vertelde dan een ander over het onderhoud met vertegenwoordigers van den kerkeraad, dat wij hier niet be-spreken, omdat het een aangelegenheid betreft, waar over de kerkeraad zich haast niet in het openbaar kan uitspreken; wij volstaan met de mededeeling, dat wij, le-tende op wat wij van de kerkrechtelijke praxis in de Gereformeerde Kerken meenen te weten, het verhaal van den heer Van Houten onvolledig, en zoowel op die redenen als ook op bepaalde punten, onjuist achten en het niet goedkeuren, dat hij over deze zaak schrijft, wetende, dat de kerkeraad hem niet in het openbaar corrigeeren kan, of het moest zijn in het geval van uiterste noodzaak.

De bijzonderheden daarom verder latende voor wat ze zijn, geven we nu onze aandacht aan één der door den heer Van Houten aangevoerde redenen, waarom hij, zonder verdere „bewandeling van den kerkelijke weg“, zich padoes aan de gemeenschap der Gereformeerde Kerk onttrok, en een ander kerkdak voor zijn gezin gezocht en ook gevonden heeft. „Naar de men-gesproken“, zou een procedure „een volkomen hopeloo-strijd“ geweest zijn, meent hij. „Onverhoord, zonder ge-legenheid tot verweer, zou toch het veroordelend von-nis worden uitgesproken: de rechters zijn immer partij!“

Met die „rechters“ bedoelt de heer Van Houten blij-baar de leden eener generale synode. Maar daarmee ligt dan meteen de zwakke steen in zijn apologie bloot. Elk geval wordt in de kerkelijke tucht op zichzelf be-oordeeld; dat is trouwens een onderdeel der uitspraak van de Synode van Amsterdam (ten overvloede) ge-weest. Daarom zouden, stel, dat de plaatselijke kerke-raad tegenover den heer Van Houten fouten had begaan, de „rechters“ der classis en der particuliere synode het eerste woord gekregen hebben, en de ge-nerele synode zou tenslotte over die fouten ge-heel vrij hebben kunnen en moeten oordeelen. Er-voorzoover het besluit der Synode van Amsterdam in-zake leden N.S.B.-ers of C.D.U.-ers algemeene lijnen trok, is het door de plaatselijke kerken, die immers daar vergaderd waren, en het besluit niet in strijd met Schrift en belijdenis achten, aanvaard. De gronden evenwel, waarop dat besluit rustte, waren in en door de profeteerende gemeenschap der kerken publiek bekend gemaakt; en ieder die reformatorisch bloed in de aderen heeft, kon nu de kans aangrijpen, om langs den kerkelijken weg die gronden te bestrijden op de basis van de kerkelijke samenleving zelf. Van den heer Van Houten is in dezen evenwel niets ver-nomen; het eerste protest-geluid, dat hij gaf, rolde breed uit over den niet-kerkelijken weg, of versmoorde is besloten vergaderingen, en maande daar tot verzet, niet zonder poging, om een wig te drijven in het lichaam der Gereformeerde Kerken.

Het drijven van zulk een wig is dan ook nu weer het duidelijke streven. „De Amsterdamsche professoren en een aantal Synodeleden mogen zich van stemming onthouden hebben, omdat ze 't met de gang van zaken niet eens zijn, zij zullen zich voor een handvol C.D.U.-ers de wraak der Schilderianen niet op de hals halet en daardoor de Vrije Universiteit in gevaar brengen.“ Aldus de heer Van Houten, die ons ook nu weer meer democratisch, dan christelijk schijnt te spreken.

Want primo schrijft hij over wat hij niet weten kan, secundo negeert hij het van andere zijde gepubliceerde feit, dat de synodale beslissing in '36 met overgrote meerderheid van stemmen genomen is; tertio is het een miserabele insinuatie, te beweren, dat kerkeraaden die uitvoeren, wat door de Synode aldus besloten is daarmee op de lijn van één der praes-adviseurs der Synode zouden komen te staan; quarto is het beledig-gend voor de professoren van Amsterdam en „het aan-tal“ (???) der bovenbedoelde synodeleden, dat zij een kerkelijke decisie zouden hebben genomen ter wille van de Vrije Universiteit en dat zij in een valsche „belangen-politiek“, binnen academisch verband beraamd, hun rechtsstandpunt zouden verloochenen; en quinto is heel die „wraak der Schilderianen“ een meer droeve dan prikkelende fictie, die wie haar opwerpt blameert. Het is heusch de wil van „Schilderianen“ niet geweest, dat er in de pers iets heeft gestaan over een plan tot publi-catie van een nadere verklaring van Amsterdamsche zijde, welke verklaring inmiddels blijkens de Acta uit-gebleven is. Er is ook geen enkele Schilderiaan geweest, die dit feit heeft uitgebuit voor groepspropaganda; de gedachte is trouwens zelf belachelijk, en doet ons vragen

voor hoe goedkoop vermitschen tijd een dergelijke verklaring nu eener leiders schuld synodeverslagen, ten ter aandikking in elke synode moet. De professoren Houten, sporen r tot vervolgin Maar die „vervolg van iemand, die begrijpt, of begrij laten drukken, d besluit in het aa moet.

Van het kerk trouwens niets op den ban gebruik- „voor algeheele c heer Van Houten antwoordt elk het zou een gruw- lijk afgesneden v bewijs had de h betreft, kunnen- geloopen was, en gekregen in... M eigen publicatie- nooit over een a meening, en da- Wat zullen we

lijk onderzoeken mag, die tegenov hebben, dat de- „toch 't zelfde zi sche ouderlinger de Gereformeerde niet-antirevolutu zelfstandig, ooc in haar beginsel en der reforme het haar eigen al kan een kerk- aspect ingedach door het afstaan politieke partij steun weigeren. of kerkeraad z Al zulke reden de heer Van H zelf in zijn gelo- lijke wapenen z zijn argumenta

Een onwaard er op gewezen het openbare le niet, dat thec den gesteld, m a grond, b.v. doo bestaan loocher wordt, dan sla worden daard „gestust en ong- lijk. Het antwe de beschuldig spronkelijkheid Van Houten h gedaan). En o juiste klacht „ Kersten is mis- het heidendom naast een and 's heeren Kerst Van Houten is is niets „gesur- formeerde Ker is breed ingeg- belijdenis strö- argumenten a dien strijd, wa

De heer Van vonden „in d 'tis een zelfbe- der argumen- samenspreking naar een inst- mogelijk is. D woord en daa- van zijn kerk- bij zijn open- nu heeft hij- zijn overgang meer dan eer- vergelijking t